

A KOGNITÍV FEJLESZTHETŐSÉG MÉRTÉKÉNEK FELMÉRÉSE ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA ADHD-S ÉS NEM ADHD-S GYEREKEK ESETÉBEN

Péter Eszter

Babes-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Kar

Kulcsszavak: fejleszthetőség, kognitív profit, ADHD, CMB

Vygotsky szociokulturális elméletét véve alapul megfogalmazható, hogy az egyén kognitív képességeinek megismerése céljából a fejleszthetőség felmérése legalább annyira jelentős, mint az aktuális fejlettségi szint megismerése (*Tzurriel, 2000*). Ez megvalósulhat részben a legközelebbi fejlődési zóna felmérésével, illetve a fejlődési zónában történő belső értékelés során, amihez elengedhetetlen az interakció egyén és a környezete között (*Allal, Pelgrims és Ducrey, 2000*).

Vizsgálatunk célja ADHD-val diagnosztizált és nem ADHD-s gyerekek körében a kognitív fejleszthetőségi szint felmérése folyamatos interakciót igénylő módszerek segítségével. A fejlesztést követően a kognitív profit segítségével értékeljük a fejleszthetőségi szint mértékét. A vizsgálatban 1–4. osztályos, 7–11 éves gyerekek vettek részt, a kísérleti csoportban (ADHD) 21 gyermek (18 fiú és 3 lány), a kontrollcsoportban (nem ADHD) pedig szintén 21 gyermek (10 fiú és 11 lány).

Feltételezzük, hogy az ADHD-s gyerekek is képesek hasonló fejleszthetőségi szint elérésére, mint nem ADHD-s társaik, amennyiben a számukra legmegfelelőbb módszereket alkalmazzuk a tanítás során. A CMB (Cognitive Modifiability Battery, *Tzurriel, 2001*) formatív próba (előmérés-fejlesztés-utómérés lépésekből áll) analógia alpróbáját alkalmazva 5 egyéni foglalkozást követően sikerült igazolni ezen feltételezésünket, mivel nem mutatható ki szignifikáns különbség a két csoport kognitív profitja között ($t=0,43$, $p=0,66$). A kapott eredmény azért tekinthető jelentősnek, mert rávilágít arra a tényre, hogy a megfelelő tanítási eszközök és módszerek alkalmazásával az ADHD-s gyerekek képesek azonos mértékű eredményt elérni a tanulásban, mint nem ADHD-s társaik, ami az ADHD-s és nem ADHD-s gyerekek együttoktatásának lehetőségét igazolja, ellentétben a hiperaktív gyerekek szegregációjával.

Ugyan az alkalmazott eszköz nem tartalmaz új próba megalkotását célzó feladatot, de szerkezetét tekintve lehetővé teszi számos új feladat megalkotását. A vizsgálati személyek azt a feladatot kapták az utómérést követően, hogy alkossanak meg önállóan egy megoldásra váró feladatot. Hipotézisünk – mely szerint, azok a gyerekek, akik képesek önállóan új analógiás gondolkodást igénybevevő feladat megalkotására, magasabb szintű kognitív profitot fognak elérni, mint azok a társaik, akik egyáltalán, vagy csak nagyon egyszerű feladatot alkotnak – nem igazolódott, mivel a legtöbb vizsgálati személy különösebb erőfeszítés nélkül képes volt új feladat megformálására ($F=2,35$, $p=0,10$). Ez az eredmény is a kognitív fejlesztés sikerességét igazolja.